

לוקוטי ופסקי הלכות "חוקי חיים"

ותלמדם
"חוקי חיים"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

דיני

חג

הסוכות

בקשה:

עקב המצב הנוכחי שאיננו נמצאים
בבתי מדרש כרגיל, נא לשלוח
לכמה שיותר אנשים כדי שיגיע
הלכות אלו לבתי בני ישראל,
לתועלת הציבור, וכך יש לכם יד
בהפצת תורה ובהלכות נחוצות

לקבל הגליון כל שבוע במייל:

Paskenshtibel@gmail.com

אפשר להוריד
גליונות קודמים

[Archives - ארכיון](#)

לתרומות

ליקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

ותלמודם
"החוקי היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

196

סוכות תשפ"א

דיני חג הסוכות

נא לא לעיין בגליון
בשעת התפילה
וקריאת התורה

שאלות שהתעוררו במצות סוכה במצב שעה

דינים הנוגעים לערב שמיני עצרת

- דין חולה**
- ט. חולים ומשמשיהן פטורים מן הסוכה ולא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חש בראשו או חש בעיניו (ש"ע סי' תר"מ ס"ג), והטעם משום דכתיב "תשבו כעין תדורו", ואם היה לו זה החולי כל השנה לא היה יושב בביתו דוקא, אלא היה הולך למקום שנקל לו לחלו (מ"ב סק"ו), ולכן פטור של חולה מסוכה הוא דוקא כשהוא יותר נוח בביתו מבסוכה, אבל אם מצבו אינו יותר טוב בביתו אז אינו פטור מסוכה.
- י. פטורו של חולה מסוכה הוא בין מאכילה כשיש צורך בזה, וכן משינה בסוכה הכל לפי הענין.
- יא. **נחלה בנגיף**. חולה מאומת אפילו שאין בו סכנה, אם יש לו חום, שיעול קשה, קושי נשימה כאבי בטן באופן שקשה לו לשבת בסוכה, פטור מלשבת בסוכה, ובמקום קר כל שכן שהוא פטור מסוכה שישבתו בסוכה יכול להקשות עליו חלו ח"ו, אבל אם יש לו רק תסמינים קלים, ואין המקום קר, ואינו צריך לצאת מביתו אין שום סיבה שלא ישב בסוכה.
- יב. **אכילה כרגיל או למעט בלחם**. חולה הפטור מן הסוכה, אין לו ענין למעט באכילת לחם או פת הבא בכיסנין מחוץ לסוכה, אלא יאכל כהרגלו, ויקיים סעודת יום טוב וחול המועד כהרגלו.
- יג. **חולה לילה ראשונה**. נחלקו הפוסקים לגבי חולה שאין בו סכנה שבעצם פטור מן הסוכה, האם יש לו חיוב עכ"פ בלילה ראשונה דוגמת דין מצטער שאע"פ שפטור מן הסוכה בלילה ראשונה יש חיוב בכל אופן (ברכי יוסף סק"ה).
- יד. יש אומרים שחולה פטור אף לילה ראשונה (ארחות חיים, כל בו, א"ד), אבל הרבה פוסקים ס"ל שאף חולה חייב עכ"פ בלילה ראשונה כשאפשר לו ובטוח שלא יזיק לו (בכורי יעקב סק"ו, ברכי יוסף בשו"ת חיים שאל ח"ב סי' ל"ח אות צ"ב, הגרש"א, הליכות שלמה סוכות פ"ט דבה"ל אות י"ד) וכד"ן מצטער (אות כ"א).
- דין מצטער**
- טו. מצטער פטור מן הסוכה (ש"ע סי' תר"מ ס"ד), כגון מפני הרוח, ריח רע, זבובים פרעושים ויתושים, קור וחום וכיוצא בו, והטעם לא משום שאין צורך לקיים מצוה במקום צער, אלא מדכתיב "תשבו" ודרשינן 'כעין תדורו' ואם בכל השנה אין אדם דר במקום שהוא מצטער (מ"ב סק"ו).
- טז. **מאכילה או משינה**. אם מצטער רק משינה חייב עכ"פ אכילה בסוכה ואם מצטער רק באכילה חייב בשינה, ואם מצטער בשניהם פטור בשניהם (מ"ב סק"ז).
- יז. **מצטער גם בביתו**. אין המצטער פטור מן הסוכה אלא דוקא באופן שכשילך לביתו ינצל מן הצער, אבל אם גם בביתו ישנו לאותו צער, הרי הוא חייב בסוכה (רמ"א ס"ד).
- יח. **מצטער בדרך לסוכה**. צער שאינו מחמת הישיבה בסוכה עצמו אינו פטור מהסוכה, ולכן מי שאין לו מקום בחצרו לבנות סוכה, חייב לבנותה בחצר אחרת או ברחוב במקום שמותר לו, וללכת אליה בכל פעם שנצרך, אף אם ההליכה לשם כרוכה בטורח גדול (הג' חת"ס ש"ע שם ס"ד, מ"ב סק"ד). שהרי פטור מצטער נלמד מתשבו כעין תדורו' וזה דוקא לגבי ישיבה בסוכה עצמו, אבל כל שהצער הוא מחמת הקושי בדרך או בסידור הסוכה, אין לו פטור מצטער (בית דוד פ"ח אות י"ב).
- יט. וכן זקן או נכה חייבים ללכת לסוכה אף שיש להם טורח גדול בהליכה.

- נטילת צפרניים בערב שמיני עצרת**
- א. דעת השו"ע שמותר ליטול הצפרניים בחול המועד (ש"ע או"ח סי' תקל"ב ס"א) וכך נוהגים בני ספרד, אבל דעת הרמ"א שאין ליטול צפרניים בחול המועד (רמ"א שם) וכך נוהגין בני אשכנז, והטעם כדי לזכור ליטול בערב החג שלא יכנס ליום טוב מנוול (מ"ב סק"ב).
- ב. **נטלם בערב חג הראשון**, ולכן אם נטלן בערב החג הראשון ועכשיו רוצה לקצצם שוב בערב שמיני עצרת, מותר (מ"ב שם), וכן אם נטלן כמה ימים לפני החג, כגון בערב יוה"כ לצורך טבילה (עי' גליון 195 אות ה'), ובערב יום טוב לא חתכן משום שלא היה מה לחתוך, מותר לחתכן גם בחול המועד (ערוה"ש ס"ב).
- ג. **תינוק**. תינוק או ילד קטן מותר ליטול צפרניו בחול המועד, כשהם מגרדים עצמם בזה או שהצטבר לכלוך מתחתיהם, מאחר שאינו אלא חומר, וצרכי תינוק נחשבים כחולה שאין בו סכנה.

הקפות שמחת תורה

טלטל נר לארון הקודש

- ד. יש נוהגים בכל שפעם שמוציאים את כל הספרי תורה מהארון הקודש שמניחים בתוך הארון הקודש נרות דולקים על שם 'כי נר מצוה ותורה אור' (א"ר סי' תרס"ט סק"ה, ערוה"ש סי' תר"ס ס"ג), אמנם השנה [תשפ"א] שחל שמחת תורה בשבת, וכן בחול' לאלו שנוהגים הקפות בליל שמיני עצרת, צריכים להיזהר שלא לטלטל נרות לשים בארון הקודש, שהרי נר דלוק אסור בטלטול בשבת.

'אתה הראת' או 'מזמור לדוד'

- ה. כשנוהגים הקפות בליל שבת, אומרים קודם 'מזמור לדוד' וברכו, ואח"כ אומרים 'אתה הראת' והקפות (שו"ת בצל החכמה ח"ד סי' קי"ב).

הקפות בלי מנין

- ו. יש לערוך הקפות אף כשאין עשרה אנשים (שו"ת בצל החכמה ח"ד סי' קי"ב), ולכן מי שנמצא בבידוד או שהוא חולה בנגיף ל"ע, יקיים הקפות עם בני ביתו בתוך הבית, ואם יש ס"ת בבית, מותר להוציא ס"ת לרקוד אתו, ואם אין להם ס"ת יש לרקוד עם ספרים ולהקיף השלחן באמירת הפוסקים, שהרי על כל שלחן בבית ישראל נאמר תורה עליו.

דיני אב"ל בהקפות

- ז. אבל מותר לו להיות נוכח בבית הכנסת בשעת ההקפות אף שרוקדים ומספקים לפניו, וכן יש אומרים שמותר לו להקיף הבימה עם ספר תורה פעם אחד בקצת שירה וזמרה (גשר החיים ח"ב פ"ז ס"ה, ארחות רבינו ח"ב עמ' שט"ו), ומ"מ עדיף להקיף הבימה בין ההקפות בעת שאר הציבור לא מקיפים, והוא כדי לחוש לפוסקים (שו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' ס"ב) שלא התירו לאב"ל להקיף.
- ח. **רב או אדמו"ר**. אם רב בית המדרש, אדמו"ר או מנכבדי הקהילה שהרגילות תמיד לכבדם בהקפה, ואם ימנע מכך יש בו משום אבילות בפרהסיא, מותר לעשות הקפות כרגיל.

כ. **טירחא בסידור הסוכה.** וכן מי שסוכתו קטנה, ובערב צריך לפנות את השלחן כדי להכניס את המטה, ובבוקר צריך לפנות את המטה בכדי להחזיר את השלחן, חייב לאכול ולישון, אף שסידור הסוכה בכל פעם כרוך בטורח רב (שם).

כא. **לילה ראשונה.** אע"פ שמצטער פטור מסוכה, אבל לילה ראשונה חובה לאכול עכ"פ כזית תוך הסוכה (רמ"א סי' תר"מ ס"ד), ומ"מ כיון שיש הס"ל שמצטער פטור אף לילה ראשונה, יאכל כזית תוך הסוכה אבל לא יברך לישב בסוכה' (מ"ב שם סקט"ו, ומ"ב סי' תרל"ט סקל"ה).

חולה מאומת שאין לו סוכה בביתו

כב. נשאלנו באחד שאין לו סוכה בביתו, וקיבל רשות מחבירו הנמצא בחו"ל להשתמש בביתו כדי לבנות שם סוכה והוא כדי הליכה של דקה מביתו, אלא בינתיים כמה ימים לפני סוכות קיבל חום והרגיש בכמה תסמינים של היורוס שהתפשט בעולם ועשה בדיקה ונמצא חיובי לנגיף. שאלתו היא האם ואיך אפשר לו לקיים מצות סוכה, ונבאר דינו מכמה צדדים.

כג. **מדין חולה.** אם בתוך ימי סוכות הוא עדיין חולה, וסובל מחום, שיעול קושי נשימה וכדומה, הרי הוא פטור ממצות סוכה כנ"ל (אות ט), אבל אם כבר חלף לו ימי חליו ורק הוא בבידוד מחמת שעדיין לא הסתיים לו ימי בידוד, אין לו דין חולה להיפטר ממצות סוכה.

כד. **מדין מצטער.** אדם האמור להיות בבידוד יש לו צורך לצאת מביתו ברחוב כדי לקיים מצות סוכה, אין לו דין מצטער מלשבת בסוכה שהרי בעצם ישיבתו בסוכה אין לו שום מניעה, רק שהוא מצטער בזה שאין לו דרך הליכה לסוכה כשהסוכה מחוץ לביתו, ובה אין לו פטור מצטער כנ"ל (אות ח").

כה. **מדין אונס.** היה אפשר לדון אם הוא פטור מסוכה מדין אונס, שהרי מצד חשש להדביק אחרים בנגיף, כל שהוא תוך עשרה ימים מתסמיניו הראשונים אינו יכול לצאת מביתו שהרי אף לפי הלכה צריך אדם לשמור עצמו מלהזיק ואפילו לגרום היזק לאחרים, וכפשוטו חיוב זה גורם שהוא אנוס מלצאת מביתו ללכת לסוכה.

כו. אבל גם זה לא פוטרו מחיוב סוכה, שאחרי שיש דרך לצאת באופן שמור לחלוטין עם מסכה וכפפות בזמן שאינו מתקרב לאף אדם ואינו נוגע שום דבר בחוץ כגון בזמן שכולם כבר נמצאים בביתם או בשעה מאוחר בלילה כך שאינו מסכן שום אדם, נמצא שאינו אנוס מצד הגעתו לסוכה, ואינו נפטר מעצם ישיבתו בסוכה שהרי יכול לאכול ולשהות שם לבד, ולכן הרי הוא חייב לעשות כן, כל שכן בלילה ראשונה שיש חיוב לאכול כזית לחם בסוכה כנ"ל (אות כ"א).

כז. **פחד מקנס.** במקום שהרשויות יכולים לקנוס אדם שיוצא מביתו כשהוא חולה מאומת, ולכן אדם מפחד לצאת מביתו מחמת קבלת קנס, הרי הדבר תלוי, שאם הוא שכיח באזור מגוריו לקבל קנס גם בימי יום טוב, וסכום הקנס הוא יותר מחומש נכסיו, אזי אולי אינו מחויב לבזבז יותר מחומש לקיים מצוה, אבל בדרך כלל גובה הקנס אינו מוגדר כזה, וגם בדרך כלל אין אכיפה משטרתית בשעות הלילה ובסתם רחובות, ולכן כשאדם יוצא עם מסכה אין שום סיבה ששוטר יעצור אותו ואין זה שכיח כלל, והפחד לקבל קנס הוא אינו פחד אמיתי, ואינו פוטרו מללכת לקיים מצות סוכה.

קביעת סוכה לחולים או לבריאים

כח. בבית אחד יש כמה בחורים שבנו סוכה לשינה, וכמה מהם חולים בנגיף וכמה מהם בריאים, וחלקו הדיעות ביניהם איך לייחד הסוכה, האם לייחד הסוכה לחולי הנגיף ואז לבריאים לא יהיה אפשרות לישון בסוכה, או להיפך לייחד הסוכה לבריאים ואז החולים לא יהיו להם אפשרות לישון בסוכה, ושאלו הדין עם מי.

כט. אם כולם נכנסים לסוכה בזמן אחת, אז קביעת תושבי הסוכה נקבע לפי רוב, שאם רוב חולים הנגיף הם ישבו בסוכה, ואז הבריאים צריכים למצוא סוכה אחרת, ואם רוב בריאים, אז החולים צריכים למצוא סוכה אחרת.

ל. אבל אם לא נכנסים כולם בבית אחת, אלא כגון חולה אחד רוצה ליכנס לסוכה שהיא ריקה, מותר לו ליכנס ואז הבריאים אפילו כשהם רוב צריכים למצוא סוכה אחרת לשבת שם ואינם יכולים למנוע החולה מלהיכנס לסוכה מאחר שבזמן שהחולה רצה להיכנס לא היה שם שום אדם.

חולה בבידוד חדר

לא. נשאלנו ערב יום טוב בבחור חולה מאומת שנמצא בבידוד חדר בתוך ביתו, מה דינו לגבי סוכה האם הוא פטור מדין סוכה.

לב. **תשובה.** גם בנמצא בבידוד חדר, לפעמים יוצא החוצה כגון לשירותים וחדר אמבטיה, רק שנוהג בזהירות יתרה כלפי האחרים בביתו ויוצא עם מסכה וכפפות, לכן גם מחויב לצאת מחדר וליכנס לתוך הסוכה שיש בבית, אלא שלא ישב עם משפחתו אלא יקדימם או יאחרם, כגון כשהם ילכו להתפלל ערבית, הוא יכול ליכנס לשם לקדש ולאכול כזית פת ועוד דברים עד שהם מגיעים הביתה ויכול הוא להתפלל ערבית אחרי סעודתו בחדרו כשהם סועדים בסוכה, וימנה אחד מבני המשפחה שומר להזכירו להתפלל ערבית, אבל אין שום סיבה שיפטור עצמו מחיובו בסוכה.

נטילת לולב עם כפפות [gloves]

ג. נשאלנו אודות מקום שלא הגיע השנה לשם הרבה מד' מינים, והרבה אנשים צריכים ליטול אותם ד' מינים, ומשום התפשטות הנגיף חוששים ליגע ישיר בלולב עצמו ושואלים האם מותר ליטול הד' מינים עם כפפות, ומכמה טעמים אמרנו שבשום אופן לא יטלו הד' מינים בכפפות, וכנבאר.

לד. **לקיחה תמה.** שי' הר"ן הוא שאם כרך סדר על היד, וכן אם לבש כפפות על היד, מאחר שהוא בטל ליד יצא ואין בו חסרון משום לקיחה תמה, אבל דעת הפוסקים לחלוק על זה וס"ל שלא יצא (שו"ע סי' תרנ"א ס"ז מ"ב סקל"ג, שער הציון סקמ"ד).

לה. **חציצה.** הרבה פוסקים חששו גם משום חציצה שהרי הכפפות מפסיקים בין ידיו לד' מינים ובעינין לקיחה ביד (רמ"א שם, מ"ב סקל"ו).

לו. **בזיון למצוה.** ועוד טעם יש לאסור לבישת כפפות בלקיחת ד' מינים משום שהוא בזיון לעשות מצוה בעת לבישת כפפות אע"פ שיש סיבה פרקטי ללבוש כפפות, וכמו שמצינו לגבי מילה שאין למול בכפפות משום בזיון למצוה (שו"ת חלקת יעקב סי' קמ"ח), ולגבי שחיטה עם כפפות (ח"ב י"ד סי' ט"ז), ולגבי קידושי אשה שלא יתן הטבעת בידה מכוסה בכפפה משום בזיון למצות קידושין (שו"ת דברי מלכאל ח"ה סי' ר"ה).

לז. ולכן החושש משום בריאות בנטילת ד' מינים, יהיה כל אחד לחטא ידיו עם חומר חיטוי לפני הנטילה וכך יוכלו לשמור על הבריאות של כולם, אבל אין להקל ולזלזל ליטול הד' מינים לבוש בכפפות.

מחיצה של פלסטיק בסוכה

לח. **מחיצה של פלסטיק למעלה.** נשאלנו באחד שהוא נמצא בקבוצת הסיכון בחולי הנגיף, וסוכתו נמצא מתחת מרפסת של שכניו ויודע ששכניו חלים בנגיף ודרכם לעמוד אצל הסורגים בקצה המרפסת והוא שומע איך שהם משתעלים שם, וחושש הרבה מפני פיזור רוקם לתוך הסוכה שלו, האם מותר לו לפרוס פלסטיק מתחת הסכך להגן עליו, ונבאר.

לט. **פריסת ניילון מפני החמה.** נחלקו הפוסקים אם מותר לפרוס סדין או ניילון מעל או מתחת לסכך תוך ד' טפחים לסכך כדי להגן מפני החמה ועלין הנושרים מהסכך (רש"י ותוס' סוכה דף י" ע"א), והוא שתי דיעות בשול"ע (שו"ע סי' תרכ"ט סי"ט), והמחבר סותם לאיסור, והביא "לא להתיר, ומסיק הפוסקים שלכתחילה לא יעשה כן אבל בשעת הדחק שרק ע"ז יכול לשבת בתוך הסוכה, יפרוס סדין וישב תחתיו והוא עדיף מלאכול חוץ לסוכה, אבל לא יברך עליו לישב בסוכה" (מ"ב סקמ"ח).

מ. **פריסת ניילון בשעה שיווד גשמים.** כמה פוסקים הציעו שכמו שמותר לפרוס סדין מפני החמה לכמה פוסקים כנ"ל, כן מותר לפרוס ניילון תחת או מעל הסכך כדי שלא ירד גשמים בתוך הסוכה, ועכ"פ זה עדיף מלצאת לגמרי מסוכה בשעת הגשמים שהרי לכמה ראשונים עדיין מקיים בו מצות סוכה (שו"ת אג"מ או"ח ח"ה סי' מ"ג אות ד', שו"ת שבט הלוי ח"ד סי' נ"ז) [יש לציין שעצה זה הוא רק כשמסכה הסכך עם סדין או ניילון או פלסטיק שהוא בטל לסכך, אבל לא כשסוגר הגגון הרגיל או מכסה שנעשה לדיור קבוע הנקרא 'שלאק' (חזו"א סי' ק"נ סקט"ו)].

מא. **פריסת ניילון להגן מהנגיף.** לכן לפי הנ"ל, אדם שרוצה לפרוס פלסטיק מתחת לסכך תוך ד' טפחים לסכך להגן מפני פיזור מלמולי רוק מהשכן החולה בנגיף מלמעלה, הרי זה תלוי במחלוקת הנ"ל, ולכן עדיף שלא יכסה את כל הסוכה עם ניילון שהרי אז אינו יוצא ידי חובתו לכמה דיעות וגם לא יוכל לברך עליו (לעיל אות ט"ז), ולכן ייעצנו לו שאם מתעקש דוקא לשים איזה כיסוי יכול לכסות רק את חלק הסוכה הקרוב למרפסת למעלה ולכתחילה לא ישב תחתיו, ואז יוודא שעדיין יש לו ג' דפנות כשרות לסוכה בלי החלק המכוסה, ואם צריך לאותו דופן לכשרות הסוכה, ידקדק שהכיסוי יהיה פחות מד' אמות שאז יתהווה הכיסוי פלסטיק דופן עקומה וכשיושב תחת שאר הסוכה כשר גם לברך עליו, ובאין ברירה אחרת יכול גם לשבת תחת הניילון, רק לא יברך על הסוכה.

קפסולות בסוכה

מב. משפחה שיש להם כמה שנחלו בנגיף ורוצים לחלק הסוכה ולעשות קפסולות ע"י מחיצה של פלסטיק באמצע להפריד בין החולה ובריא, ושמים מחיצה באמצע הסוכה, אם זה בנוי כמחיצה גמורה כגון שהוא תוך ג' טפחים לרצפה, ושהוא גבוה לפחות ג' טפחים ושהוא חזק וקבוע ואינו נע ויש לו דין דופן, צריכים לוודא שיש הכשר סוכה בדפנות וסכך משני צדדי המחיצה, שלפעמים המחיצה מחלק הסוכה לשנים וניידן כשני סוכות.

ברכת א גוט קוויטל, א גוט שבת ויום טוב